

דבריהם יא

וְאֵלֶּה רָאשֵׁי הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר לְדָוִד הַמַּתְחַזְקִים עִמּוֹ בְּמַלְכוּתוֹ עִם
 יא כָּל־יִשְׂרָאֵל לְהַמְלִיכוֹ כְּדָבָר יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל: וְאֵלֶּה
 מספר הגברים אשר לדוד יִשְׁבַּעַם בֶּן־חֲכַמּוֹנִי רֹאשׁ הַשְּׁלוּשִׁים
 יב הוֹאֵעוֹרֵר אֶת־חַנְיָתוֹ עַל־שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת חָלָל בַּעֲשֶׂם אֶחָת: וְאַחֲרָיו
 יג אֶלְעָזָר בֶּן־דָּוִד הָאֲחוּזִי הוּא בְּשִׁלוֹשָׁה הַגִּבּוֹרִים: הוּא־הִיָּה עִם־דָּוִד
 כִּפְס דָּמִים וְהַפְלִשְׁתִּים נֶאֱסָפוּ־שָׁם לְמַלְחָמָה וְתָהִי חֵלֶקֶת הַשָּׂדֶה
 יד מִלֵּאָה שְׁעוֹרִים וְהָעֵם נָסוּ מִפְּנֵי פִלְשְׁתִּים: וַתִּצְבּוּ בְּתוֹךְ־הַחֲלָקָה
 טו וַיִּצְלִיחַ וַיָּכֹז אֶת־פִּלְשְׁתִּים וַיּוֹשַׁע יְהוָה תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה: וַיִּרְדּוּ שְׁלוֹשָׁה
 מז הַשְּׁלוּשִׁים רֹאשׁ עַל־הַצֹּר אֶל־דָּוִד אֶל־מַעֲרַת עֲדֵלָם וּמַחְנֶה
 טז פִּלְשְׁתִּים חָנָה בְּעֶמֶק רְסָאִים: וַדָּוִד אָז בְּמַצִּידָה וַנִּגְצִיב פִּלְשְׁתִּים אָז

להשמיט את שמותיהם לגמרי ולהזכירם רק אחר כך, אחרי סיום הדין במחלקה הראשונה (ראה להלן). 5. מחבר דבריהם הוסיף את אזכור עדינא בן שיזא הראובני ורשימה של כמחצית מלוחמי מחלקות, לאחר רשימת לוחמי המחלקה הראשונה, וזאת כדי להציב יד זיכרון גם לחברי המחלקה השנייה. עדינא בן שיזא הראובני הוא כנראה עדינא העצני שבספר שמואל. ואילו המחלקה השלישית, ובראשה שמה, נזכרת אחר כך, בפרק יב, ד, בציון "וַיִּשְׁמְעִיָה הַגִּבּוֹרִים גְּבוּרָה בְּשָׁלֹשִׁים וְעַל הַשְּׁלִשִׁים". שמה, שם מפקד המחלקה בספר שמואל, איננו אלא קיצור של השם ישמעיה, הנזכר בדבריהם. 6. בספר שמואל הובאה רשימת הגיבורים אשר לדוד ב"נספח" לספר. מגמת התוספת לתאר את מעשי הגבורה של המפקדים ולציון את זכרם של לוחמים מן השורה אשר ייסדו את היחידה והיו חברים במחלקה הראשונה והקדומה. המחבר הסתפק בציון השלב השני שבהתרחבות היחידה עלידי הזכרת שמות שני מפקדי המחלקות בלבד. מחבר הרשימה לא ראה צורך לפרט את שמות מפקדי המשנה של שתי המחלקות הנוספות, ובוודאי שלא לרשום את שמות החיילים מן השורה שהצטרפו מאוחר ליחידה זו. שונה היא המגמה בספר דבריהם: כאן מבקש המחבר להצביע על היקף התמיכה מצד רוב שבטי ישראל בהמלכת דוד עוד בברחו מפני שאול, בתקופת נדודיו ביהודה ובממלכות השכנות. על כן טורח המחבר לאסוף ממקורות קדומים – קצתם מחוץ לספר שמואל – עדויות ושרידי רשימות של יחידות גיבורים או קבוצות גיבורים אשר הצטרפו

המדבר על שלושים ושבעה גיבורים, מביא בחשבון את מפקד היחידה יואב, את שלושת מפקדי המחלקות ואת שלושת מפקדי המשנה של מחלקת המייסדים; אלא שמחבר ספר שמואל השמיט את שמו של יואב ואת עלילת גבורתו מטעמים מוסריים. מחבר דבריהם לא הביא כלל את הסיכום המספרי כדי להימנע מאי־התאמה שנוצרה בספר שמואל. 2. מחבר ספר שמואל בחר להתמקד בשלב הראשון של הקמת היחידה, שבו כללה מחלקה בת שלושים לוחמים מן השורה ואת מפקדיהם. אולם כדי שלא לקפח את שני מפקדי המחלקות בשלב השני, שבו התרחבה היחידה ועמדה על פלוגה בת שלוש מחלקות, הוסיף גם את שמות שני מפקדי המחלקות הללו. לפיכך נזכרו בחלק הראשון – בסיפור עלילות גבורתם של המפקדים – שישה מפקדים. שלושה מהם, ישבע, עדינא ושמה, הם מפקדי שלוש המחלקות, ושלושה מהם, אבישי, אלעזר ובניהו, הם מפקדי המשנה של המחלקה הראשונה. עליכן העיר מחבר ספר שמואל כי לראשון ולאחרון שבהם מעמד בשלושה, היינו שלושת מפקדי המשנה; אך עד השלושה, היינו למעמד שלושת מפקדי המחלקות, עדיין לא הגיעו. 3. כדי שלא לשבש את סולם הפיקוד של המחלקה הראשונה עלידי אזכור שני מפקדי המחלקות הנוספות – דבר שעלול היה ליצור את הרושם כי מדובר במחלקה אחת בעלת שלושה מפקדים – נאלץ מחבר ספר שמואל להשמיט את דרגתם של עדינא ושמה. 4. מחבר דבריהם, אשר חש בבלבול שנוצר בספר שמואל עקב אזכור שני מפקדי המחלקות מן השלב השני להתפתחות היחידה, העדיף

לדוד בשעותיו הקשות ותמכו בו. כוונה זו בולטת כבר בשינוי הכותרת של רשימת גלי המצטרפים אל דוד: "וְאֵלֶּה רָאשֵׁי הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר לְדָוִד הַמַּתְחַזְקִים עִמּוֹ בְּמַלְכוּתוֹ עִם כָּל יִשְׂרָאֵל לְהַמְלִיכוֹ כְּדָבָר ה', עַל יִשְׂרָאֵל" (פסוק י). באופן טבעי פותח המחבר ברשימת מפקדי המחלקה הראשונה, מחלקת המייסדים של יחידת הגיבורים, ולכן הוא סומך את רשימת שלושים הלוחמים מן השורה. לאחר מכן עובר המחבר למחלקה מעבר־הירדן המזרחי, מחלקת הגיבורים שתחת פיקודו של עדינא בן שיזא הראובני, אלא שלא מצא במקורותיו את שמות כל לוחמי המחלקה ומפקדיה, ועל כן נאלץ להסתפק בכשישה־עשר שמות בלבד. למחלקה השלישית, המחלקה הבנימינית, ובראשה ישמעיה הגבעוני, לא יכול היה המחבר להעמיד אפילו סכימה חלקית של מחלקה, מכיוון שהחסר עלה בהרבה על הידוע; לפיכך נדחו הזכרתה של היחידה והזכרת מפקדה לרשימה הבאה, שבפרק יב.

[י] וְאֵלֶּה רָאשֵׁי הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר לְדָוִד הַמַּתְחַזְקִים עִמּוֹ בְּמַלְכוּתוֹ עִם כָּל יִשְׂרָאֵל לְהַמְלִיכוֹ כְּדָבָר ה' עַל יִשְׂרָאֵל. שיעור הכתוב הוא שראשי הגיבורים, אשר שמותיהם יפורטו להלן, התחזקו ועזרו לדוד, יחד עם כל ישראל, כדי להמליכו על כלל ישראל, והמלכה זו נתפסה כקיום דבר ה'. הציון "כְּדָבָר ה'" יוצר קישור אסוציאטיבי לפסוק ג, שבו נאמר כי זקני ישראל המליכו את דוד "כְּדָבָר ה' בְּיַד שְׁמוּאֵל".

[יא] וְאֵלֶּה מִסְפַּר הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר לְדָוִד. הכותרת המקבילה בשמואל־ב כג, ח פותחת את היחידה הספרותית העוסקת בגיבורי דוד, ומדגישה כי הללו זכו לשם ולתהילה; לפיכך הנוסח בספר שמואל מדגיש את המילה "שמות". כנגד זאת אין מחבר דבריהם מעוניין בסיפורי גבורה ותהילה כשלעצמם, אלא בהשתתפות הגיבורים בהמלכת דוד. המחבר אף מעוניין בהגדלת מספרם ומעמדם של התומכים בדוד, וזה אולי הטעם להחלפת המילה "שמות" ב"מספר".

יִשְׁבַּעַם בֶּן־חֲכַמּוֹנִי. בנוסח המקביל בשמואל־ב נמסר השם בצורה שונה. על יסוד נוסחאות התרגומים הקדומים נראה שהשם המקורי היה אישבעל או ישבעל. השם ישבעל אכן מצוי באונומסטיקון הפיניקי, אולם את הרכיב "בעל" החליפו בדרך כלל בספר שמואל ברכיב הגנאי "בִּשְׁת". נראה אפוא שהנוסח